

„אוהב ענינים אבודים“. משה שרת בודאי שאינו דומה מבחינה חיצונית לרט באסטר, וגם לא לשחקן קלארק גיבל, שגילם את דמותו בסרט. אולם, כמוהם, יש לו נטיה להצטרף לענינים אבודים.

האיש שסימל נטיה זו של שרת היה המלך עבדאללה. הפליט המפורסם בין רומיאו ויוליה היה כאין וכאפס לעומת הפליט בין שני אישים אלה, שגם הוא הסתיים במוות ובכשלון.

אליהו ששון, אחד הכנונים המושבעים של שרת, התפאר פעם כי הוא „מחזיק את עבדאללה בכיסו“. אולם הכיס היה נקוב. משך דור שלם סחב השייך הערומי את שרת באף, השתמש בו כאמצעי לחץ וסחיטה נגד שאר שליטי ערב.

על מזבח הירידות עם עבדאללה הקריב שרת כל אפשרות להתקרב לשאר מדינות ערב, שחשבו את עבדאללה לבובה בריטית. הודות לירידות זו נחשבה הסוכנות ר' ממשלת ישראל כעניינה לסוכנות בריטית.

כל זה נעשה ללא שום תמורה, כמעשה חובבות לשמו. התוצאה היחידה היתה הקמת ממלכה עוינת וזוממת נקם במרחק של 15 קילומטרים מתל-אביב.

ל א פחות אומללים היו היחסים עם מצרים. ארץ היאור, מרכזה התורפה של העולם הערבי, שפניה מופנים בעיקר דרומה, לעבר מעיינות הנילוס, ומערבה, לעבר מא-רוק, היתה בת-הברית האידאלית של עם ישראל. לדעת וילנסקי, נציג המחלקה המדינית של הסוכנות בקאהיר במשך 14 שנה, היו קיימים בשעתו סיכויים מזהירים לכריחת ברית כזאת. משה שרת לא היה מעוניין, ו-ממש לא עשה דבר בכיוון זה.

התוצאה היתה הפלישה המצרית לארץ-ישראל, שנהרפה על-ידי צה"ל. הצבא המצרי נשבר. הרודפים הגיעו לאל-עריש, יכלו בנקל להגיע לסואץ. ברגע המכריע נכנע הווג בן גוריון-שרת לאמריקאים, עצר את הרדיפה, החזיר את הצבא מצרונה.

מצרים נאלצה לבקש שביתת-נשק. עתה הגיעה השעה הגדולה להעמידה בפני הברית: רה: מלחמה עד הסוף או שלום של ממש. שרת, שבעצמו לא ראה את הברירה, לא היה מסוגל להעמידה גם בפני היריב.

כך נודדה המפלצת ששמה שבי-תנישק, ששמה על מצריים מפני חורבן צבאי, אך לא הכריחה אותה להפסיק את מעשיה האיבה נגד ישראל.

שרת אפילו לא ראה את התרומה ההיסטורית שתרם לטובת מצרים. למחרת תמיכת שביתת-הנשק הכריז בתמימות מלבבת: „ישראל בטוחה כי לעולם לא תהיה למצרים סיבה שתתחרט על יוזמתה לסיום פעולות האיבה.“

הוא צדק. לא היתה למצרים שום סיבה להתחרט.

ב מרוץ המהפכה המצרית באה הזדמנות גדולה חדשה להגיע להכרעה לכאן או לכאן. הממשלה החדשה רמזה כמה פעמים שהיא מוכנה למגע סודי עם ישראל. ישראל לא נקטה בשום יוזמה כזאת. תחת זאת עשו שרת ובן-גוריון את ההיפך: כל כמה שבועות הפציצו את מצרים בהזמנות סנסציוניות למשא ומתן גלוי.

היתה זאת גישה אופיינית של פרקליט ש-אינו מתמצא במדיניות. כל הזמנה גלויה היתה מוכרחה להוביל לגלי-השמצות מצריות. כי השליטים המצריים, שנתיניהם שונאים את ישראל, נאלצו להתגונן בפני ההאשמה כאילו הם עומדים להשלים עם ישראל.

כאילו כל זה לא היה מספיק, באו פעולות התגמול הגדולות ושמו קץ לכל אפשרות של מגע בין מצרים וישראל. הן היו ביטוי עליון לחוסר-הישיש של שרת, אשר בימי כהונתו כראש-ממשלה נערכו פעולות נחלץ ועזה.

„אשא עיני אל ההרים, ואין יבוא עזרי...“

הניגוד המפורסם בין בי. גיי. ושרת מבוסס בעיקרו על אשליה. הויכוח ביניהם הוא תמיד על פרטים קטנים, והרעש הציבורי המלווה אותו הוא רק פיצוי לחוסר תוכנו.

בן-גוריון ושרת אינם יכולים ל-היאבק על קו עקרוני, מפני שד-ניהם אין שום קו כזה.

האחריות לאסון של אבו-עגילה, לכניעה המחפירה לאולטימטום אמריקאי שלא עמד מאחוריו ולא כלום, רובצת במידה שווה על בן-גוריון ושרת. שניהם נכנסו שלוביזרוע למבוי הסתום של שביתת-הנשק. שניהם יזמו את שיטת התגמול, שאינה מובילה לא למל-חמה ולא לשלום. בימי בן-גוריון נערכו מיבצעי קיבא וכנרת. בימי שרת נערכו מיבצע נחלץ ועזה.

שני האישים גם יחד מצטיינים בתכונה הקטלנית: חוסר היכולת לערוך את החשבון הארוך, להחליט החלטה ברורה למלחמה או לשלום.

ההבדל ביניהם הוא הבדל של טמפרמנט. בן-גוריון מאשים את שרת בפחדנות וחוסר יוזמה. שרת מאשים את בן-גוריון בפזיזות רעשנית, שאינה מובילה לשום מקום. שני האישים דגולים מדי מכדי שמשוהו יעז להטיל ספק בדבריהם.

שניהם צודקים.

ישנו עוד נימוק ההופך את כל הבעיה להסרת-חשיבות: במצב המפלגתי הקיים בי-ישראל, אין שום מועמד אפשרי לתפקיד שר-החוץ שיהיה פחות גרוע משרת. גולדה מאירסון לא ביטאה מעולם אף רעיון מקורי אחד בענינים פוליטיים. אבא אבן הוא חניך האסכולה של שרת ויצייר כפיו.

אין כל טעם להחליף את שרת בכרי-שרת.

לכן כמעט ואין כל חשיבות למאבק-האי-תנים הנוכחי בירושלים. אם ינצח שרת ואם ימוגר — הדבר לא ישפיע במאומה על ה-היסטוריה העברית. כי בסופו של דבר, לא משה שרת האיש הוא האשם בכל הכשלונות האיומים של 23 השנים האחרונות. אשם ה-משטר הצינוי אשר נתן לאיש כמוהו להיות שר-החוץ למעלה מ-24 שעות.

כל עוד לא ישתנה משטר זה, יוסיף המצפון הבינלאומי להיכשף, ומשה שרת יישאר צודק דעוכם ועד.

לפני שבועיים התפאר בן-גוריון ש-ישראל אין יריד אחד בעולם, כאילו היה זה כבוד מיוחד. אולם ההגדרה עצמה היתה נכונה, כר-תרת מתאימה ל-22 שנות פעולתו של שר-החוץ הוותיק ביותר בעו-לם וזמשרדו, אשר העתון הצרפתי החשוב „לה-מונדר“ קרא לו „קא-ריקטורה של בן-גוריון אופים (משי-רד החוק) הבריטי“!

ב ירדות מזהירה זו הופגנה בשנה ש-עברה, כאשר סס שרת לגיבה כדי ל-הפריע לוועידת ארבעת שרי-החוץ הגדולים ולדרוש נשק לישראל. כמו תמיד, נחתה יחד עמו המכונה הרועשת של מוכרים ושלי-חיים, שמילאו את החלל בהמולתם. כשהסתלק, כתב עתונאי אמריקאי מפורסם: „שרי-החוץ של המעצמות הגדולות, שהופרעו בשיחותי-הם, נשמו שוב לרוחה כאשר האורח הבלתי-קרא עזב את העיר.“

אחרי שליחות חסרת-תכלית זו, אמר שרת בכנסת פסוק המשקף מאין כמוהו את כל גישתו, גישת עורר-דין שאינו מדינאי. הוא הכריז שזה היה „לא כשלון מדיניות יש-רל, אלא כשלון המצפון הבינלאומי.“

מאז נכשל המצפון הבינלאומי כמעט מדי יום ביומו. בניגוד למד-מיראם של האגדה היוונית, שכל דבר הפך בידיו לזהב, הצליח שרת להרוס כל דבר שנגע בו — ממסע „בת-גלים“ ועד לביקור העתונאי איברהים עיזאת.

המלך מידאס גרפא כשהתרחץ בנהר. ל-שרת, קמעונאי פוליטי שמעולם לא הכין את כללי המשחק בבורסה הבינלאומית, לא תר-עיל גם טבילה באוקינוס של מלים יפות מ-תוצרת עצמית. הוא יהיה כאשר היה: מליץ-יושר בעל שפה מרוהטת ותמימות מלבבת בענינים מדיניים. פעם אמר עליו מאיר די-זנגוף: „זה בר-מצוה-ציק שלעולם לא ית-בגר.“

לכן היה זה טבעי למדי שדויד בן-גוריון החליט סוף-סוף להוציא את שר-החוץ ה-חוצה.

א וזם תהיה זאת טעות להניח שאם יצליח בן-גוריון תסתים תקופה. אין הבדל עקרוני בין בן-גוריון ושרת.

כי פעולת-התגמול, ההורסת את סיכויי השלום מבלי להביא שום הכרעה צבאית, היא הסמל העליון של מדיניות-המחדל, שאינה מוכי-לה לשום מקום ואינה צמודה ל-שום קו.

ל א רק במרחב התישב שרת בין ה-כסאות. הוא ישב באותה הצלחה גם בין הכסאות העולמיים.

הוא השניא את עצמו ואת ישראל על ברית-המועצות כשהחל מתקף בנאומים מפלגתיים חוצבי-להבות את המשטר הסו-בייטי הפנימי, דבר בלתי-רגיל בעולם, לגבי שר-חוץ. נאומים אלה גרמו לניתוק היחסים, שנשארו קרירים גם אחרי חיידושם.

המעצמה שתמכה באוים בהקמת המדינה, שהיתה הראשונה להכיר בה להלכה ושהת-נגדה לתכנית ברנדוט מפני שתוכנית זו „מת-כוננת לגזול מישראל שני שלישים מהשטח שלה“ הפכה עתה אויבת מושבעת. סיכם בשבוע שעבר ניקיטה כרושצ'וב: „שורת-מלחמה קרה בין ישראל וברית-המועצות.“

שרת השניא את עצמו על צרפת, עוד בי-ראשית ימי דה-גול, כשהתנהג בגסות כה רבה כלפי נציגו האיש של הגנרל הצרפתי הגאה, עד שהלה אמר: „אם נוכחותי מעצ-בנת אותך כל כך, אולי כדאי שאלך.“

הצרפתים ראו בסוכנות ובממשלת-ישראל תמיד גוף הרוקד לפי החליל הבריטי, נגד-צרפת. בשנים האחרונות התקרבו לישראל, כדי להשתמש בה כמקל נגד הערבים, התו-מכים במורדים בצפון-אפריקה. אולם ברור לחלוטין שביום בו תתפטר צרפת עם תנו-עת-השיחורור של אלגיריה, דבר שהוא בלתי-נמנע, תצטרך צרפת לפייס את הערבים בכל כוחה. ההגיון מחייב שאז תהיה צרפת המדינה האנטי-ישראלית הראשונה.

שרת ביקש לשרת את בריטניה, אולם התקפתו על ברית-בגדאד הבריטית העמידה אותו גם נגד מדינה אנטי-ישראלית מסור-רתית זו. לא יותר מזל היה לו באמריקה. דרישתו לברית צבאית עמה הרגיזה את ברית-המועצות ואת ממשלת וושינגטון ב-מידה שווה, כי האמריקאים היו עסוקים בי-אותה שעה ברכישת הידירות הערבית.